

VSTŘÍC LEPŠÍM OCHRANÁŘSKÝM ZÍTŘKŮM

ZUZANA HOLUBOVÁ

Ing. ZUZANA HOLUBOVÁ

Vystudovala obor Wildlife Management in Tropics and Subtropics na Fakultě tropického zemědělství České zemědělské univerzity v Praze, kde se i v navazujícím doktorském studiu věnuje ohroženým antilopám v západní Africe. Od roku 2022 pracuje v České společnosti ornitologické v projektu k ochraně kriticky ohroženého sýčka obecného.

Na úvod bych ráda vznesla řečnickou otázku, kdo je v dnešní době vůbec považován za profesionála v ochraně přírody? Teoreticky se můžeme bavit například o vědci, lektorce vzdělávacích programů, IT grafikovi, fundraiserce, terénním pracovníkovi, ekonomce, projektovém manažerovi, političce atd., kteří pracují v instituci zabývající se ochranou přírody. Reálně však jako ochránce přírody většinou vnímáme člověka, který zastává (někdy i z nutnosti) všechny dané role najednou, ať už působí v neziskové organizaci, akademické sféře, tak i státním sektoru. Dovolím si tvrdit, že je to jedno z nejvíce komplexních a dynamických povolání se skoro neomezenými možnostmi, ale i nároky na osobní schopnosti a dovednosti. Člověk by podle všeho měl znát světové dění, ale i přírodu ve své domovině, být schopný práce v terénu, publikovat odborné články, ovládat cizí jazyky, umět fotit, dobře prezentovat a vystupovat v médiích, ovládat GIS (geografický informační systém), znát alespoň nutné základy

psychologie pro komunikaci se stakeholdery, sledovat politiku, rozumět zákonům, vyrovnat se s byrokracií a ideálně neočekávat moc peněz, protože přece je tato práce hlavně radostí.

Na své alma mater, České zemědělské univerzitě, se osobně věnuji volně žijícím zvířatům v tropech, konkrétně mě doktorské studium dovedlo do západoafrického Beninu, kde se zabývám pohybem ohrožených antilop korrigum. Při studiu jsem se však nechala zlákat i dráhou ornitologickou, a aktuálně tedy pracuji jako koordinátorka a terénní pracovníce projektu Zachraňme sýčka v České společnosti ornitologické (ČSO). Po mém krátkém představení a myšlenkovém „brainstormingu“ se tedy i já dovolím ušlechtilě nazývat ochránkyní přírody, přestože vlastně sama nevím, jak moc úspěšně danou pozici splňuji. Zachránila jsem doposud něco, co by se bez mé činnosti neobešlo? Doufám, že ano, minimálně se o to snažím. Myslet si, že moje práce má smysl, ale musím. Bez toho by se jen těžko žilo.

Instalace berličky pro dravce a sovy. Foto Marek Mejstřík

Kontrola a kroužkování mláďat sýčka. Foto Martin Šálek

A to snad všechny ochránce a ochránkyne spojuje. Chceme, aby měla naše práce smysl přednostně před jinými možnými motivacemi. Ačkoliv jsem poměrně nováček v celém tomto širokém oboru, pokusím si i přesto přidat trochu svého subjektivního a daty nepodloženého pohledu na hýbající se činnost, lidi a přírodu kolem mě.

Životní prostředí na Zemi prochází čím dál většími zkouškami od začátku naší civilizace. Každý den slyšíme o rekordních teplotách, přírodních katastrofách a válkách, až si člověk musí vytvořit osobní odstup, jinak by ani nevstal z postele. V tomto příspěvku se chci nicméně globálnímu dění spíše vyhnout. Stejně tak nemám v úmyslu opakovat či nějak popírat dříve sepsané články fundovanějších kolegů na jednotlivá palčivá témata kolem české přírody. Na to ještě potřebuji „dozrát“. Každý si stejně myslíme to své, ať už se jedná například o Evropskou zelenou dohodu, stavební zákon, zemědělské dotace či uznávání nových národních parků. Předpokládám, že naprostá většina z vás, kdo časopis Fórum ochrany přírody čtete, máte především zájem na ochraně přírody. Abychom se více starali o přírodní stanoviště s našimi původní druhy a bránili jejich ukrajování ať už třeba pro výstavby sídlišť, solárních elektráren či skladových hal. Každý však nakonec musíme někde bydlet, využívat energie, kupovat zboží z velkoobchodů. Bouříme se při stavbě nových dálnic a rychlostních železnic, ale pak jsme za ně rádi, když se sami máme někam

rychle a bezpečně dopravit. Rozhodně souhlasím, že bychom si naši krajinu měli co nejvíce hlídat, ale často se nám stane, že i přes všechna odborná stanoviska zkrátka zvítězí ekonomický zisk a lidská potřeba. Nebudme tím příliš frustrováni, ale raději vymýšlejme možnosti, jak jiné lokality proměnit na přírodní ráje. Naše země je maličká a bohužel ani velikost našich chráněných území nám nikdy nedovolí nechávat příliš místa jen pro přírodu. Mít tady Yellowstone, to by se hned řešila pravidla pro turisty snáze!

Teď ale pozitivněji – skvělou senzací je čerstvé schválení Nařízení o obnově přírody (Nature Restoration Law) Evropským parlamentem, které slibuje obnovit minimálně 20 % narušených ekosystémů včetně řek, lesů, zeleně ve městech a zemědělské krajiny. Teprve s časem uvidíme, jak se k tomu jednotlivé státy postaví a co to bude konkrétně znamenat pro ČR, ale jisté je, že se ochraně přírody bude věnovat více pozornosti a snad i prostředků. Fantastická je to zpráva i pro sýčka, který se, doufejme, dočká zlepšeného stavu zemědělské krajiny, jež se zpočátku zdála být díky silnému lobbingu vůči danému nařízení imunní. Snad to těch posledních 100 hnízdících páru do té doby zvládne. K tomuto tématu se hodí říci další pozitivní zprávu, že se nám, jakožto České společnosti ornitologické (ČSO), daří dosahovat met, které jsme si vytyčili, a to postupně v každém kraji založit ptačí park na vykoupěných pozemcích a proměnit ho v ideální ptačí

útočiště. Doposud funguje pět ptačích parků (Josefovské louky, Mnišské louky, Kosateliska, Malá Lipová a Zbudovská blata), šestý ptačí park ve Rzech byl v těchto dnech nově založen. Zájem veřejnosti na poskytnutí finančních darů k výkupu pozemků ohromil a stále ohromuje snad všechny z nás. Je tedy vidět, že veřejnost bere zodpovědnost do svých rukou a podporuje ty, kteří mají plán a motivaci, jak do krajiny vrátit život. A je nás více! Nemohu zapomenout na Český svaz ochránců přírody (ČSOP), který se také aktivně stará a vykupuje další pozemky v rámci kampaně Místo pro přírodu k udržení a navrácení přírodně hodnotných lokalit. A jistě by se našly další a další iniciativy. A věřím, že při realizaci Národního plánu obnovy, který brzy s novým zákonem přijde, se bude státní sektor na tyto iniciativy o to více obracet. Bude potřeba mnoho odborníků v daných oborech, nadšenců, kteří začnou přírodu vracet do původního stavu. Tedy alespoň do stavu o mnoho lepšího, než je teď. Otázkou však zůstává, zda se i politická situace u nás bude vyvíjet tím správným směrem, nebo se stane obrát o 180°, kterému třeba teď čelí naši sousedé na Slovensku s novou vládou, která je rozhodnutá zničit všechny nevládní organizace. Ale raději pryč od politiky. Co se alespoň pro mně jeví jako nejlepší možný scénář, je se na státní podporu raději příliš nespolehat a začít hrát novou hru, kde se naplno zapojí soukromý sektor – firmy a drobní dárci, kteří ukazují, že se na ně dá v podpoře spolehnout. A možná pak začne být obor ochrany přírody o to lákavější. Budeme schopni nabírat experty na dílčí činnosti a věnovat se jednotlivým aktivitám na maximum bez toho aniž by nás rušila představa o končících projektech a nutnosti hledat nové způsoby financování rok od roku (někdy i měsíc od měsíce), čemuž reálně většina nevládních organizací čelí. Oslím můstkem se vrátím k odborníkům v ochraně přírody. Bude jich do budoucna dostatek? Máme aktuálně schopnou nastupující generaci, která by přebírala pomyslné žezlo po ikonách české ochrany přírody? Ze své prozatímní zkušenosti, z výběrových řízení a komunikace s lidmi z oboru často slyším, že „mladí“ nechtějí práci, kde musí do terénu. Neženou se za prací do izolovanějších míst, ani národních parků. Stejně tak pokud se podíváme na některé volnočasové skupiny, je úbytek

Sýček na půdě. Foto Marek Mejstřík

zapojené mládeže znatelný. V základní organizaci ČSOP Botič a Rokytky působící v Praze, kde jsem také nově členkou, se bohužel s mladšími tvářemi ve věku pod 65 let potkám zřídka. Nástupci se nehrnou. Skupina expertů i amatérů, kteří základnu dlouho naplno vedli a věnovali tomu veškerý svůj volný čas a úsilí, dnes čelí faktu, že je těžké najít někoho, komu předat a udržet celou základnu akční a prospívající. Je to z důvodu nízkého zájmu o přírodu? Nebo podcenění situace starší generace, která se nesnažila si vychovávat své nástupce? Nemůžeme ignorovat fakt, že dnešní mladá generace má mnohonásobně více možností a lákadel ke strávení volného času, nežli tomu bylo před třeba 50 lety, a je tedy těžší danou cílovou skupinu dostatečně a na dlouho zaujmout. Má se jim to brát za zlé a mluvit o nich, že jsou rozmazlení či jim jde hlavně o peníze? Nebo by se mělo konečně i na náš obor nahlížet jako na profesně velmi náročnou a důležitou oblast, kde se neočekává, že půl života budeme pouze dobrovolničit? Sama neznám odpověď. Samotné dobrovolnictví k našemu oboru jistě patří, mnohdy se na to však nahlíží jako na samozřejmost. A to nejen u nás, ale všude ve světě. Často za mnou po přednáškách chodili studenti a ptali se, jak by se mohli také dostat do Afriky a pracovat v místních parcích. Je pochopitelné,

že lidi láká cizokrajné prostředí a tamní zvířecí říše. Ale povím vám, že množství adrenalinu při nočním monitoringu sýčka v českých vesnicích je mnohdy srovnatelné s čekáním v africké buši na lva s obojkem! Zájem o práci v zahraničí od studentů na Fakultě tropického zemědělství, kde jsem občas vyučovala, mě zas tak nepřekvapoval, a vzhledem k zaměření studentů jsem ho oceňovala. Spíše si říkám, kam mizí ti absolventi oborů zaměřených na naše životní prostředí? Je na trhu málo pracovních pozic? Nebo je zcela nasycený? Když u nás absolvent oborů kolem ochrany přírody přemýšlí, kam půjde za prací po studiu, většinou rozhoduje mezi Ministerstvem životního prostředí, Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR a pak několika předními neziskovkami. Po roce hledání se raději nechá zaměstnat na pozici mimo obor. Zjistí, že pracovních míst je málo, špatně placených či jsou na kandidáta kladeny vysoké nároky, na které si nevěří nebo je nemůže splnit. S tímto problémem se snaží pracovat právě Česká společnost ornitologická, která založila v roce 2021 Ornitologickou akademii. Ta si dává za cíl sdružovat mladé nadšené ornitology ve věku 15-25 let a podporovat je v osobním růstu, abychom měli i novou zaslouženě sebevědomou generaci, která se dále postará o pokračování činnosti organizace,

ale i celého oboru ornitologie v Česku. Členové akademie se učí od odborníků, jezdí do terénu, organizují akce a pomáhají s aktivitami samotným zaměstnancům a členům ČSO. Svým nadšením a znalostmi o ptácích se rozhodně mohou rovnat i zkušeným ornitologům a jejich profesionální přístup je vskutku inspirativní. Nerada bych vyzdvihovala pouze naši organizaci, určitě se najde více zájmových přírodovědných kroužků a spolků pro mladé, středoškolská odborná činnost, stejně tak některé instituce, jako je Akademie věd ČR, cílí na práci s nadějnými talenty skrze nabídku stáží. Sama jsem příkladem, že ačkoliv se může zdát nějaká práce odlišná od původního studijního zaměření, člověk daleko dojde s nadšením, pokorou, ale i kuráží jít přes komfortní zónu. Pokud mohu začínajícím ochráncům poradit, zkoušejte vše, co se vám jen naskytne v cestě. Od studentských spolků, zahraničních stáží, dobrovolnictví, členství v neziskovkách až po zkoušení nabízených pracovních pozic. Poznávat lidi z oboru, zajímat se, vytvářet si přátelství, začleňovat se do různých skupin je skvělou cestou, jak se přiblížit ke své vysněné práci. Ochranařský svět je velmi malý. A česká šikovnost a přizpůsobivost v těžších podmínkách je ve světě již dosti známá. A co jsem chtěla těmito osobněji pojatými řádky říci? Berme ochranu přírody s optimismem, snažme se ji profesionalizovat, nebojme se rozbourávat zaběhlé návyky a myslíme i na mladší generace, které možná potřebují navést, jak se zapojit, a více důvěry.

